

Driver det mot fascisme i Norge?

Taler
Ragnar Vold

Dato
12 januar 1933

Sted
Oslo

Omstendigheter
Debatt i Oslo Unge Venstre

1 Det er farlig å ta Quisling for humoristisk. Som privatmann kan han være komisk, men Quisling må fremfor alt ikke betraktes bare som en enkeltperson. Det forvirrer. Se på han som en eksponent for visse sosiale og politiske krefter, som søker å nå frem til den politiske makt.

5

Det var mange som lo av Mussolini også, i fascismens første år. Det var mange som lo av Hitler, i nazismens første år. Man kan fremdeles finne privatpersonen Mussolini komisk. Man kan fremdeles finne privatpersonen Hitler komisk. Men er det noen som ler av de politiske bevegelsene de har skapt? Det er der ingen grunn til.

10

I en demokratisk styrt stat, med almindelig stemmeret osv. kan det ikke lykkes for reaksjonen å nå frem til parlamentsflertall. Det har reaksjonen innsett, derfor orienterer den sig mot fascismen, som er et uttrykk for dens selvoppholdelsesdrift. Følgelig gjelde det å mistenkeliggjøre nasjonalforsamlingen, latterliggjøre den, undergrave respekten for dens autoritet. Men det er ikke nok. Til erobringen av samfundsmakten kreves også militærmakt.

15

Derfor skaper fascismen sig sine gardar.

20

Fascismen er en revolusjonær reaksjon, den er ikke legal, kan ikke være det. Gardene skal erobre samfundsapparatet. Nu er erobringen av en moderne stat noe helt annet enn et gammeldags statskup. Hvad hjelper det å erobre nasjonalforsamlingen, regjeringsbygningene, hvad hjelper det å ha besatt hovedstaden, dersom ikke elektrisitetsverkene går, dersom gassverker, jernbaner, alle kommunikasjonsmidler er lammet, dersom matforsyningen hører op, kort sagt dersom kupet besvares med en generalstreik.

25

30 Derfor retter fascismen først sine angrep mot fagforeningene.

Det er et historisk falsum, en ren legende, når det hevdes, at den fascistiske opstanden var en spontan reising mot en streikebølge som gikk over Italia i 1920-22. disse streikene var i virkeligheten det politiske kampmiddel mot de
35 revolusjonære fascister, det var den liberale motstand mot statsfiendene.

Det første stadium i en nyopdukkende fascistisk bevegelse er preget av et hensynsløst stemmefiskeri. Det er helt utrolig, hva folk kan tro på, sier Mussolini (i Emil Ludwigss bok "Gespräche" med Mussolini). Hitler har gjort
40 den samme erfaringen. I hans selvbiografi heter det:

"Det tyske folk har ikke en svak anelse om hvordan man må besvindle folket dersom man vil ha massene med sig. At man ved klok anvendelse av propaganda kan forejøgje folket selve himmelen om omvendt at det elendigste liv er et
45 paradis, det forstår Tyskland ikke."

Både den italienske og tyske fascisms historie viser riktigheten av dette. Man skal ikke innbille sig at slike massepsykoser er utenkelige i Norge.

50 Se på Quisling! Han har gjort lykke med noen foredrag og fordi han har stått op i Stortinget og talt en rekke fanatiske og sterke ord. Det imponerer. Han har ikke utrettet noe positivt, han har bare holdt noen muskelsterke taler. Det er alt, det er nok til at han blir en stor mann. For folk har ikke så vanskelig for å forveksle sterke ord og sterke menn, som man tror.

55 For å samle massene om de fascistiske bannere må årsakssammenhengen i den sosiale utvikling tillegges. Massene må ikke klart få vite hvad fascisms egentlige mål er, da vilde de gå til andre partier. De må drikkes fulle av brennevin, så de drukne kan ledes dit de fascistiske ledere vil. Det brennevinet
60 som fascistene deler ut er dobbeltrenset nasjonalisme og krydret rasefyll.

Fascismen kjennetegnes ved legeringen nasjonalisme - sosialreaksjon. Massene skal brøles breddfulle av fedrelanderi, de skal bringes til å tro at det er i deres egen og fedrelandets interesse at demokratiet avskaffes. På denne måten søker
65 fascismen å få folk som ikke naturlig hører hjemme i en fascistisk bevegelse til å slutte seg til den.

70 Man husket det berømmelige foredraget som hr. Quisling holdt i den konservative studentforening, det som førte til at generalsekretær Gramm skaffet Hundseid et referat av foredraget. Foredraget skal efter sigende være "rent prinsipielt" og det beroliget Hundseid. Hundseid må altså anse prinsipielle meninger som mindre farlige en konkret utformede praktiske forslag.

75 Hva mener så hr. Quisling?

I hans bok "Russland og vi", heter det på side 197:

80 "Marxismen er en religion.. Den kan derfor ikke effektivt bekjempes med partipolitikk.. Vårt politiske syn og vår politiske gjerning må derfor være grunnet på og gjennomtenkt av det sanne nasjonale og en dyp og moralsk verdens anskuelse, må, likesom Bolsjevismen være en politisk-religiøs bevegelse."

Ejnar Vaaben skriver i sin bok "Hagekorset over Tyskland" bl.a.:

85 ..."Den nuværende norske Forsvarsminister - Quisling - er en af Førerne for den vaagnende Folkereisningsbevægelse, der blev stiftet i Oslo den 17de Marts i Aar, og som er ifærd med at samle de nordiske Bondebevægelser under et, fast, nordisk orientert Førerskab. En af den norske Folkereisnings betydeligste Mænd
90 er Dr. Hermann Harris Aall. Nævnes skal ogsaa Adolf Egeberg, der har været en dygtig Organisator af den nasjonalsosialistiske, norske Frihedsbevægelse, og som sterkt betoner den nordiske Racetanke. Folkereisningen har allerede flere Aviser, og det norske "Ekstrabladet" er bevægelsens Hovedorgan."

95 Quisling vil at "frivillige organisasjoner" må utnyttes i øket utstrekning når det gjelder hæren.

Mussolinis fascistiske milits, som gjennomførte revolusjonen, er en slik frivillig organisasjon ved siden av hæren.

100

I ledingen og i foreningen til gjenreisningen av Norges forsvar søker Quisling å skape de nye organisasjoner, som han vil få bruk for til gjennomførelsen av sine planer, som ikke kan gjennomføres med vårt nuværende parlamentariske system.

105

Som man ser, er de fascistiske tendensene meget tydelige i Quisling bevægelsen. De er helt entydige. Forklaringen på Quislings eiendommelige optræden er bare den at han er en ordinær fascist. Som sådan er han normal inntil kjedsommelighet.

Det er ingen grunn til å tro, at Quisling blir en politisk død mann, om han må gå ut av regjeringen. Tvert imot. Da får vi nok for alvor høre fra ham. For han har slett ikke så få tilhengere. Typisk at de unge konservative studentene har luktet en lunte. De hakekorser seg over demokratiet, skyter kjeven frem sånn som Quisling og ser fryktelig fryktelige ut.

Det er blandt den reaksjonære del av bondestanden, blandt en viss del av middelstanden, kanskje ikke minst blandt kontorfolk og forretningsfolk, blandt studenter og selvsagt blandt forretningsstanden, at han har sin misjonsmark. Ja, også blandt offiserene naturligvis.

En norsk fascistisk bevegelse i første omgang vil nødvendigvis måtte trekke en tydelig skillelinje mellom sig og høire. Høire er et parlamentarisk parti. Høire er belastet med medskyldighet for de nuværende tilstander, mens et opadstrebbende fascistparti må stå helt ubundet, så det kan frasi sig en enhver delaktighet i alt som hittil har skjedd.

Hovedsaken er imidlertid høires nasjonale fortid. Og her kommer vi til et meget viktig punkt som vi venstrefolk især må ha for øie. - Fascismen kjennetegnes ved legeringen nasjonalisme - sosial reaksjon. Fedrelanderiet er et middel til å fremme den sosiale reaksjon. Fascistenes nasjonalbegrep er klassebestemt: fedrelandets vel er reaksjonens vel.

Bestendig. Nu er konservatismen her i landet handicapped av høires unasjonale fortid. Reaksjonær nasjonalpolitikk kan partiet vanskelig føre.

Fedrelandslaget var i sin første skikkelse mest bare av samme symptomatiske interesse, som de nasjonale helsider som dukket op i Tidens Tegn. Der i huset luktet man først at høireetiketten er skjebnesvanger for norsk konservatisme. T.T. intonerte derfor en serie frisinne nørønakvad.

En hel del eldre mennesker, noen enda eldre mennesker, og noen svært gamle mennesker samlet sig i endrektighet for å samles og for å bli endrekte. De

150 besluttet enstemmig at alle skulde være enige med dem - den såkalte borgerlige samling. Så sende de ut den første selvstendige liste over enige mennesker i Norge. Tidens Tegn ledsaget listen med en rekke vakre fotografier av de mer fremstående enige menn. I ord som var typisk gripende mantes til samling om enigheten, ellers var undergangen viss for Norge og frisinne venstre.

155 Det så ut til at dette frisinne tiltak skulde ende på sykehuset, hvor fedrelandslaget kunde tilbringe sine siste dager under syketavlens bedrøvelige antegnelse:

Forstoppelse - altfor fet kost.

160 Så kom høires valgnederlag i 1927. Da blev Felaget som skapt påny. Nye menn kom til, fra den konservative studenterforening kom Ranik Halle og Ralf Norland, som i Minerva hadde skrevet at "vi er mot fremskritt, vi er mot frihet. Vi er mot folkestyre. Flertallsstyre er dumhetens apoteose. Vi vil tilbake til den tid, da kongen hadde makten, fordi han blev født til den".

165 Det gjelder at venstre er på sin post overfor disse tendenser. Foreløbig er det tale om tendenser, men kraftige, tydelige tendenser, som man ikke kan spøke med. Det er de altfor alvorlige til. Det gjelder å ta kampen op med Quisling og alt hans vesen, mot hans leding, som liksom skal drive ordinære uskyldige militærøvelser for å kunne forsvare fedrelandet mot de ytre fiender med tåregassmanøvrer og ved instruksjon om gatekamp. Kanskje hr. Quisling tror at 170 folk er så naive, at de tror at kampen mot en ytre fiende i våre dager føres som gatekamp og ved hjelpe av tåregass.

175 Vi går inn i en tid da forsvaret for de bestående demokratiske verdier vil bli hovedinnholdet av den politiske strid. Det blir en kamp med klare fronter, en kamp som vil skille bukkene fra fårene, både i vårt parti, i høire og i arbeiderpartiet. Det er riktig nok som Tidens Tegn sier, at vi står overfor omgrupperinger innen det norske partiliv. Omgrupperingen vil foregå eftersom man velger diktaturet eller demokratiet, Stortinget eller hr. Quisling.

180 **Kilde**
Dagbladet 13.01.1933

Emner
Demokrati, Fascisme, Fedrelandslaget, Innenriks, Innlegg, Nazisme, Parlamentarisme

185 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/driver-det-mot-fascisme-i-norge>

190

195

200

205

210

215

220